

Konsolidering gennem opblødning? Varianter af autoritær kapitalisme i Singapore

Gennem en historisk analyse viser artiklen, at Singapores autoritære kapitalisme gennem de sidste 15 år har antaget en af-ideologiseret form. Denne opblødning ser dog ikke ud til at true det autoritære styre i Singapore – snarere tværtimod.

SØREN CHRISTENSEN
Lektor, Danmarks Institut for
Pædagogik og Uddannelse (DPU),
Aarhus Universitet

Det er næppe for meget at sige, at 1990'erne var præget af stor optimisme på det liberale demokratis vegne. Hvad enten det var med henvisning til Francis Fukuyamas (1992) famøse tese om 'historiens afslutning' eller til Samuel Huntingtons (1991) begreb om en 'tredje demokratiseringsbølge', var det en udbredt forventning, at demokratiseringsbølgen udgjorde en uimodståelig tidevandsbølge, der ville gøre det liberale demokrati til fremtidens globale politiske grundform.

I hvor høj grad denne optimisme er visnet, fremgår blandt andet af den popularitet, som begrebet 'autoritær kapitalisme' har opnået de senere år. I 1990'erne blev autoritære regimer, der indledte markedsøkonomiske reformer, typisk opfattet som værende 'i transition' (mod liberalt demokrati). Begrebet om 'autoritær kapitalisme' implicerer derimod, at regimer, der kombinerer autoritære styreformere med markedsøkonomi, ikke skal opfattes som overgangsformer, men derimod som en selvstændig model, der har vist sig levedygtig under globaliseringsens vilkår. Som den canadiske menneskerettighedsekspert Michael Ignatieff har sagt: »Kapitalismen som økonomisk system er politisk promiskuøs. I stedet for altid at gifte sig med friheden har vi set, at kapitalismen lige så vel kan hoppe i seng med autoritære herskere« (Rasmussen, 2015).

En af de stater, der hyppigst bruges som eksempel på denne nye autoritære kapitalisme, er Singapore. Den interesse, Singapore har påkaldt sig i diskussionerne om autoritær kapitalisme, har i hvert fald to grunde. Den første har at gøre med det, den bulgarske politolog Ivan Krastev har kaldt 'modernitetspakken' (2011, s. 20) – dvs. den forestilling (som i samfundsvidenska-

berne går tilbage i hvert fald til Barrington Moore og Seymour Martin Lipset), at demokrati og markedsøkonomi er knyttet nødvendigt sammen i et modernitetskompleks, der også omfatter industrialisering, urbanisering mm. Denne forestilling udfordrer Singapore formodentlig i højere grad end nogen anden stat i verden. I modsætning til de andre medlemmer af den autoritære kapitalismes klub (fra Ungarn til Kina) er Singapore et af verdens rigeste, mest veluddannede og kosmopolitiske lande. Som den amerikanske forsker Larry Diamond med tydeligt udgangspunkt i 'modernitetspakkens' normativitet har udtrykt det, er Singapore derfor »efter enhver standard en massiv anomali«, »det mest økonomisk udviklede ikke-demokrati i verdenshistorien« (Diamond, 2012, s. 7).

Den anden grund til den interesse, Singapore har påkaldt sig, er den rolle, som Singapore er kommet til at spille som billede på et muligt fremtidigt Kina. Denne rolle har Kina i høj grad selv givet Singapore. Lige siden Kina begyndte at åbne sin økonomi i 1980'erne, har den kinesiske ledelse udvist en åbenlys fascination af Singapore. Denne fascination skyldes netop den singaporeanske regerings evne til at forene vedvarende økonomisk vækst med fortsat politisk kontrol – og mere specifikt dens succes med at minimere korruption uden at benytte sig af de former for 'checks and balances', som man finder i liberale demokratier (Duchâtel, 2008). I den forstand er Singapore interessant som muligt scenarie for et 'asiatisk århundrede', hvor et fortsat ikke-demokratisk Kina udgør den økonomisk førende magt. Det er netop et sådant perspektiv, den slovenske filosof Slavoj Žižek i en nylig kommentar om autoritær kapitalisme indskriver sig i, når han spør, at Singapores første premierminister Lee Kuan

Yew om 100 år vil blive hyldet som skaberen af en nu globalt dominerende autoritær kapitalisme, hvis succes består i dens kombination af en kapitalistisk økonomi med kollektivistiske og anti-demokratiske 'asiatiske værdier' (Zizek, 2015).

I denne artikel vil jeg imidlertid forsøge at vise, at hvis nutidens Singapore er et varsel om fremtidens autoritarisme, så er det ikke i kraft af denne kombination af kapitalisme med kollektivistiske asiatiske værdier. Ved hjælp af en historisk fremstilling vil jeg demonstrere, hvordan alliancen mellem autoritarisme og kapitalisme i Singapore over de sidste 50 år er blevet rationaliseret og legitimeret på meget forskellige måder, og hvordan den de sidste 15 år har antaget en underspilliget og 'af-ideologiseret' karakter, der gør det vanskeligt præcist at identificere dens ideologiske kendetegn.

Formålet med denne fremstilling er at rejse spørgsmålet om, i hvilket omfang Singapores autoritære kapitalisme i dag overhovedet udgør en politisk-ideologisk model i traditionel forstand. Med reference til Ivan Krastevs analyse af 'den nye autoritarisme' vil jeg derimod argumentere for, at autoritær kapitalisme i nutidens Singapore snarere end en distinkt autoritær 'model' er en slags indistinkt ingenmandsland mellem autoritarisme og demokrati. Det betyder imidlertid ikke, at Singapore er 'i transition', for netop den gradvise afvikling af åbenlyst repressive begrænsninger på befolkningens frihed ser paradoksalt nok ud til at bidrage til opretholdelsen af det, Krastev kalder en 'vegetarisk' autoritarisme. I den forstand er det centrale spørgsmål for Singapores vedkommende måske ikke så meget, om den autoritære kapitalisme er under konsolidering eller opblødning, men hvordan den tilsyneladende er i stand til at konsolidere sig gennem opblødning.

Autoritær kapitalisme som national overlevelsesstrategi

De stater, der rubriceres under termen 'autoritær kapitalisme', er ikke blot stater, der kombinerer autoritære styreformere med markedsøkonomi. Det er typisk også stater, der kombinerer autoritære styreformere med udvalgte demokratiske institutioner – fx nationale valg mellem flere partier – hvis funktionsmåde de har tilpasset deres egne behov.

Det gælder også Singapore. Men hvor sådanne (pseudo-)demokratiske institutioner for mange andre staters vedkommende er udviklet som led i en tilpasning til den aktuelle globale politiske og økonomiske kontekst, er der for Singapores vedkommende snarere tale om en arv fra en tidligere historisk periode. I modsætning til mange andre autoritære stater er Singapore nemlig faktisk født som et 'rigtigt' demokrati.

Singapore blev grundlagt i 1819 som en britisk koloni. Over de næste mere end 100 år udviklede briterne Singapore til et af imperiets centrale handelsknudepunkter og importerede til det formål store mængder billig arbejdskraft især fra Kina, men også fra Indien og Malaya. Da Singapore i 1959 fik selvstyre, var det inden for rammerne af en parlamentarisk styreform efter britisk model. Vinderne af Singapores første parlamentsvalg var 'People's Action Party' (PAP), hvis ledende figur –

med premierminister Lee Kuan Yew i spidsen – var uddannet på britiske universiteter og bekendte sig til en 'demokratisk socialisme' med det britiske Labour som forbillede. Måske lidt idealiseret, men stadig sigende beskriver en nutidig kommentator de tidlige år på denne måde:

Mellem 1955 [...] og 1963 [...] gik singaporeanerne til stemmeurnerne i gennemsnit en gang om året. [...] Gennem disse intenst udkæmpede, åbne og fair valg stillede folket regeringen til ansvar. Konkurrerende partier præsenterede forskellige idéer om, hvordan Singapore skulle indrettes, og det singaporeanske folk traf åbenlyst kloge valg, for Singapore kom til at opleve vækst og udvikling uden sidestykke gennem de næste årtier. (Thum, 2014, s. 139)

Allerede i begyndelsen af 1960'erne begyndte indskrænkningerne i denne demokratiske politiske kultur imidlertid at gøre sig gældende. I 1950'erne havde briterne udkæmpet en langstrakt junglekrig med de kommunistiske guerillaer i Malaya og havde i den forbindelse betjent sig rundhåndet af nødretslovgivning. Med henvisning til den fortsatte kommunistiske trussel videreførte PAP – med briternes billigelse – nu denne lovgivning og internerede en række kommunistiske politikere og fagforeningsfolk.

Det var dog først fra midten af 1960'erne, at noget, man kan kalde autoritær kapitalisme, for alvor begyndte at tage form i Singapore. I 1963 havde Singapore opnået selvstændighed som delstat i Malaysia, men allerede to år senere blev Singapore på grund af et stadig mere anstrengt forhold til centralregeringen i Kuala Lumpur nødt til at træde ud af Malaysia igen. Dermed var Singapore pludselig tvunget til at blive en selvstændig stat.

Indtil det øjeblik havde de færreste (og mindst af alle PAP selv) troet, at et selvstændigt Singapore – en mikroskopisk, kinesisk-domineret østat omgivet af langt større malaysiske naboer – ville være en levedygtig stat. I den forstand blev Singapores uafhængighed uadskillelig fra en art negativ grundlæggelsesmyte – en myte om en stat, der egentlig var umulig, men som nu ikke desto mindre måtte blive virkelig, fordi der ikke var andre muligheder.

Den nye stats altoverskyggende politiske imperativ blev derfor simpelt hen *overlevelse* (Chan, 1971). Hvis nationen skulle overleve, måtte alle udvise disciplin og trække på samme hammel, og PAP afviklede derfor skridt for skridt de sidste rester af politisk pluralisme. Selv om PAP opretholdt en række af demokratiets formelle institutioner (først og fremmest regelmæssige parlamentsvalg), blev de underlagt regler, der satte de demokratiske rettigheder såvel som en åben politisk konkurrence næsten fuldstændigt ud af kraft. Parlamentsvalg blev udskrevet med meget kort varsel, og valgkredse blev konstant omdefineret, så de matchede PAP's sejrskancer bedst muligt. De små oppositionspartier blev underkastet finansielle krav såvel som krav om repræsentation af etniske minoriteter, der gjorde det næsten umuligt for dem at opstille kandidater. Allermest effektiv var imidlertid PAP-ledernes systematiske forfølgelse

af politiske modstanderne gennem injuriersager, der ruinerede dem og samtidig gjorde ende på deres politiske karriere ved at fratage dem deres valgbarhed.

Ligesom nødvendigheden af national overlevelse kom til at fungere som begrundelse for opgivelsen af demokratiet, kom den også til at fungere som begrundelse for opgivelsen af enhver form for reservation over for kapitalismen. Singapores overlevelse forudsatte hurtig økonomisk udvikling, og i en situation, hvor Singapore var omgivet af fjendtlige naboer, kunne dette ifølge PAP kun ske gennem en alliance med den globale (dvs. vestlige) kapitalisme i form af multinationale virksomheder, der fra slutningen af 1960'erne med stor effektivitet blev lokket til Singapore med løfter om skattefordele, disciplineret arbejdskraft og en korruptionsfri stat.

Dermed havde PAP skabt den første udgave af autoritær kapitalisme i Singapore. I og med at den var et svar på problemet om overlevelse, havde den imidlertid en udpræget anti-ideologisk karakter. Indskrænkningen af politiske friheder såvel som alliancen med global kapital blev begrundet som pragmatiske nødvendigheder, der ikke anfægtede PAP's principielle politiske målsætning om en 'demokratisk socialisme'. På samme måde fremhævede Lee Kuan Yew og de andre PAP-ledere fortsat den britiske velfærdsstat som en slags utopisk civilisationsideal, der blot ikke lod sig realisere i Sydøstasiens geopolitiske jungle.

Dette ændrede sig til gengæld dramatisk i 1970'erne. Det havde frem for alt at gøre med den sociale turbulens, der fra slutningen af 1960'erne havde grebet Vesten i form af ungdomsoprør, økonomisk krise og Vietnam-krig. PAP-lederne lagde ikke skjul på deres chok over disse forandringer, og de nåede i lighed med konservative kommentatorer i Vesten frem til den konklusion, at de var en uundgåelig konsekvens af velfærdsstatens underminering af disciplin og personligt ansvar. Dermed forsvandt velfærdsstaten én gang for alle som civilisationsideal for PAP-regeringen. I PAP's optik havde velfærdsstaten vist sig at føre til både moralsk og materielt forfald. Den havde tappet Vesten for den økonomiske og moralske kraft, som Vestens århundredelange globale førerposition havde været grundlagt på. Velfærdsstaten var derfor ikke længere noget, Singapore skulle stræbe imod, men noget Singapore skulle værnes imod. Denne bestræbelse kom om noget til at karakterisere den næste variant af autoritær kapitalisme i Singapore.

Asiatiske værdier som alternativ modernitet

Det var netop i lyset af dette nye syn på vestlig indflydelse som en trussel mod Singapores udvikling, at det sidenhen så omstridte slagord 'asiatiske værdier' blev lanceret. Hidtil havde spørgsmålet om asiatisk identitet ikke været noget, der stod PAP-ledernes hjerte nært. For dem var asiatisk raceidentitet frem for alt et problem – en trussel mod social harmoni og en distraktion fra moderniseringsprojektets pragmatiske nødvendigheder.

Nu blev race imidlertid en grundsten i moderniseringsprojektet. For PAP blev det et centralt politisk anliggende at forsyne befolkningen med en 'kulturel ballast', der gjorde dem i stand til at modstå moderniseringsprocessens skadelige påvirkninger fra Vesten. For at blive resistente over for Vestens dårligdomme skulle singaporeanerne styrkes i deres asiatiske raceidentiteter, hvilket blandt andet kom til at ske gennem obligatorisk modersmålsundervisning og oprettelsen af racebaserede velfærdsorganisationer.

Denne brug af 'asiatisering' som politisk teknologi blev kun mere udpræget i løbet af 1980'erne og 1990'erne – og det gjorde den paradoksalt nok ikke mindst under indflydelse fra USA, hvor den økonomiske udfordring fra Japan siden slutningen af 1970'erne havde givet anledning til mange diskussioner om årsagerne til Japans opstigning og USA's krise. I disse diskussioner kom 'konfuciansk etik' til at fungere som en af de centrale forklaringer på Japans (og senere også de små tigres) økonomiske succes (Kahn, 1979; Tu, 1989). Denne etik – der på flere punkter mindede påfaldende om Webers 'protestantiske etik' – bestod af værdier som arbejdsomhed, personlig disciplin, pligtopfyldenhed og respekt for sociale autoriteter.

Denne internationale *hype* om konfuciansk etik bestyrkede PAP-lederne i deres beslutning om at satse på en moderniseringsstrategi organiseret omkring 'asiatiske værdier'. Især i 1990'erne rationaliserede PAP stadig mere eksplicit denne strategi som en særlig asiatisk politisk model i direkte konkurrence med det liberale demokrati. I forskellige dokumenter beskrev de – med tydelig inspiration fra diskussionen om konfuciansk etik – hvordan denne model adskilte sig fra den liberaldemokratiske ved at være orienteret mod konsensus snarere end politisk konflikt og konkurrence og ved at hvile på kollektivistiske snarere end individualistiske værdier.

I denne asiatiske model blev god regeringsførelse derfor heller ikke sikret gennem partipolitisk konkurrence og en fri presses kontrol med regeringen. Den blev derimod sikret gennem et meritokratiske princip, hvor befolkningen betroede den politiske magt til en elite, der i kraft af sine saglige kompetencer og moralske kvaliteter havde vundet befolkningens tillid, og som derfor kunne regere til nationens langsigtede bedste uden (som de liberaldemokratiske regeringer) at være begrænset af behovet for at tækkes omskiftelige og irrationelle vælgerluner.

Fra asiatiske værdier til kreativ hybriditet

I årene efter afslutningen på den Kolde Krig kom begrebet 'asiatiske værdier' til at spille en stadig større rolle på den internationale politiske scene. Det var nemlig under denne overskrift, at Singapore og Malaysia satte sig i spidsen for modstanden mod vestlige regeringers og NGO'ers forsøg på at gøre menneskerettigheder til en universel politisk civilisationsnorm. Fra PAP-regeringens synspunkt udgjorde kravet om menneskerettigheder en art trojansk hest, hvorigennem Vesten ville påtvinge dem en liberal og individualistisk samfundsmodel, som ikke blot var Asien fremmed, men som oven i købet (i

modsatning til den asiatiske model) havde vist sig ikke at virke – at føre til social konflikt og økonomisk stagnation.

Det mest bemærkelsesværdige ved asiatiske værdier er imidlertid, at lige så stort postyr, der var om dem i 1990'erne, lige så stille er der blevet om dem efter årtusindskiftet – både i Singapore og på den internationale scene. Dette har flere grunde, ikke mindst den asiatiske finanskrisen i 1997-98 og det overvældende fokus på sikkerhedsspørgsmål fra Vestens og USA's side efter 2001. Der er imidlertid også en tredje og i denne sammenhæng måske endnu mere væsentlig grund. Den har at gøre med ændringer i forståelsen af, hvad der skaber økonomisk vækst i nutidens kapitalisme. Her er det oplagt at pege på begrebet om 'vidensøkonomien', der blev lanceret af OECD i 1996, og som i de følgende år blandt policymakere verden over blev et dominerende bud på, hvad det var for en verden – og ikke mindst hvad det var for økonomiske konkurrencevilkår – de skulle forberede deres samfund på.

Det gjaldt også i Singapore. Her var problemet imidlertid, at idéen om vidensøkonomien i flere henseender stemte dårligt overens med det, PAP længe havde promoveret som asiatiske værdier. Her havde PAP netop lagt vægt på værdier som flid, disciplin og loyalitet. I meget af litteraturen om vidensøkonomien er det imidlertid ganske andre værdier, der fremhæves som centrale for økonomisk vækst. Det er værdier som kreativitet, risikovillighed og fleksibilitet – værdier, som man (jf. Boltanski og Chiapello, 1999) paradoksalt nok kan betragte som en art økonomisk tæmmede version af netop de 68-værdier, som PAP havde opfundet asiatiske værdier for at værne Singapore imod.

Fra slutningen af 1990'erne blev asiatiske værdier derfor gradvist udfaset af PAP's vokabular. Med henblik på at styrke Singapores konkurrenceevne i en global vidensøkonomi har regeringen i stedet indledt en serie af reformer og politiske opblødninger, der har til formål at gøre Singapore til et mere kreativt og tolerant samfund, der er mindre præget af frygt for at træde ved siden af og i højere grad drevet af risikovillighed og lyst til at eksperimentere. Disse initiativer rækker lige fra uddannelsesreformer, der skal styrke elevernes evne til kreativitet og kritisk tænkning, til bestræbelser på at gøre det notorisk stramtandede Singapore til en løssluppen global by med eksperimenterende arkitektur og heftigt natteliv.

Ved årtusindskiftet forsvandt således forestillingen om en særlig asiatisk økonomisk og politisk model i Singapore. I stedet har PAP gennem de sidste 15 år beskrevet Singapores økonomiske udvikling og udfordringer ved hjælp af den samme vidensøkonomi-semantik, som politikere i alle mulige andre lande bruger. Det er derfor også karakteristisk, at det behov for symbolsk grænsedragning i forhold til Vesten, der kom så tydeligt til udtryk i slagordet asiatiske værdier, i dag er stort set forsvundet. I stedet beskriver PAP i officielle dokumenter typisk Singapore som en kosmopolitisk fusionsby, hvor Asien og Vesten blandes på nye og kreative måder.

Alt dette betyder imidlertid ikke, at PAP for alvor har slækket på den politiske kontrol. Chikanen af politiske modstandere (fra oppositionspartier til kritiske bloggere) er blevet mildere og mere sporadisk, men den er der stadig. PAP modarbejder stadig på alle måder fremkomsten af et egentligt flerpartisystem, som ifølge regeringen ville være til stor skade for Singapore. Argumentet er imidlertid ikke længere, at det strider mod asiatiske værdier. Det er snarere, at Singapore vil stå stærkere i den internationale konkurrence ved at samle sin sparsomme talentmasse i et enkelt parti. Som premierminister Lee Hsien Loong sagde for nogle år siden, er der jo heller ikke nogen, der stiller op til VM i fodbold med to landshold (*Straits Times* 7/4 2011). I den forstand regerer PAP i dag med udgangspunkt i en slags 'konkurrencestatsligt' reformuleret version af den nationale grundlæggelsesmyte om en lille sårbar nation, der må slutte op bag PAP, hvis den skal overleve.

Mod en 'vegetarisk' autoritarisme?

Hvor efterlader dette så spørgsmålet om autoritær kapitalisme? En mulighed er selvfølgelig at fortolke PAP's opblødning som gradvise skridt på vejen mod 'normale' liberaldemokratiske tilstande. Denne fortolkning fik vind i sejlene efter parlamentsvalget i 2011, hvor PAP fik sit dårligste valgresultat nogensinde. Men efter parlamentsvalget i 2015, hvor PAP nærmest udslettede oppositionen, er der ingen grund til at forvente, at et pluralistisk og kompetitivt politisk system i overskuelig fremtid vil materialisere sig i Singapore.

Dermed bliver spørgsmålet snarere, hvordan man kan forstå den tilsyneladende overlevelsedygtighed i PAP's variant af autoritarisme. Dette spørgsmål er så meget desto mere preserende, som det i dag er svært at afgøre, hvad der egentlig er den ideologiske kerne i denne autoritarisme. Som beskrevet ovenfor er der i dag ikke længere tale om en distinkt ideologisk model baseret på asiatiske værdier, men om en mere diffus og underspillet autoritarisme blottet for store ideologiske principper eller distinktionsmarkører.

Det er i denne sammenhæng, at Ivan Krastev's analyse af 'den nye autoritarisme' er interessant. Hans centrale pointe er nemlig præcis, at autoritarisme i dag ikke tager form af alternative modeller, der stiller sig i modsætning til og dæmoniserer det liberale demokrati. Tværtimod overlever autoritarismen i dag »bedst i ingenmandslandet mellem demokrati og autoritarisme« (Krastev, 2011, s. 12). Autoritarismen er blevet indistinkt i den forstand, at den i mange henseender flyder sammen med det liberale demokrati og ikke kan adskilles fra det på nogen entydig måde.

Når Krastev kalder denne autoritarisme for en 'vegetarisk' autoritarisme (2011, s. 8), er det, fordi den hverken har behov for at legitimere sig i en sammenhængende politisk ideologi eller for at mobilisere befolkningen til forsvar mod Vestens liberaldemokratiske dekadence. Det er imidlertid også, fordi den ikke er interesseret i at udøve 'tung' repression. Den er fuldt ud tilfreds med at gøre det vanskeligt og uattraktivt for de utilfredse at mobilisere et organiseret politisk alternativ til regimet.

Her spiller åbenhed ifølge Krastev en central rolle. Nutidens autoritære kapitalisme er ikke blot kendetegnet ved, at den kombinerer kapitalisme med autoritære styreformere (det gjorde allerede mellemkrigstidens fascisme), men frem for alt ved at den kombinerer dem inden for rammerne af en åben kapitalistisk verdensøkonomi, hvor også idéer og mennesker flyder relativt frit. I den forstand er det særlige ved 'den nye autoritarisme' derfor, at det er en globaliseret autoritarisme, der udnytter globaliseringens åbenhed til sin fordel (2011, s. 12).

Krastevs eget eksempel på dette er Putins Rusland. Med henvisning til Albert Hirschmans klassiske begreber om *exit* og *voice* viser han, hvordan den lette adgang til *exit* (muligheden for frit at forlade Rusland) svækker den politiske modstand (kravet om *voice*) og dermed letter presset på regimet.

Denne pointe er mindst lige så relevant i forhold til Singapore. Uden at der nødvendigvis er tale om en bevidst strategi fra PAP's side, er hele Singapores samfundssystem indrettet på en måde, der minimerer transaktionsomkostningerne ved *exit*. Det gælder uddannelsessystemet, der er engelsksproget, og som helt ned til grundskoleniveau betjener sig af internationalt gangbare grader, der kun bliver mere attraktive internationalt af at være udstedt i Singapore. Men det gælder også arbejdsmarkedet med dets mange multinationale selskaber. Alt er i den forstand indrettet på at lette vejen til *exit* for den veluddannede middelklasse, hvorfra troværdige kandidater til oppositionspartierne rekrutteres. Man kan derfor også argumentere for, at hvor manglen på en stærk national identitet i 1960'erne udgjorde en trussel mod Singapores politiske stabilitet, bidrager den i dag til at sikre denne stabilitet, og det kan derfor ikke undre, at PAP-lederne i dag ofte omtaler Singapore ikke som en nation, men som en *hub* – et globalt transitpunkt, som mennesker (inklusive singaporeanere) passerer igennem på deres vej andre steder hen. Hvert år forlader tusindvis af singaporeanere derfor også Singapore, kun for at blive erstattet af nye, lige så økonomisk profitable og mere taknemmelige borgere fra andre asiatiske lande.

Hvis PAP's autoritarisme i dag kan kaldes en 'vegetarisk' autoritarisme, så er det først og fremmest, fordi den ikke længere (som det var tilfældet i 1960'erne og 1970'erne) primært har til formål at maksimere omkostningerne ved modstand (indespærring, vanære, personlig ruin), men derimod at minimere gevinsterne ved modstand: hvorfor dog engagere sig i en udsigtsløs kamp for at gøre Singapore til et liberalt demokrati, når PAP nu har forsynet én med alle muligheder for bare at bosætte sig i et?

I forhold til Krastevs analyse kan man imidlertid gå et skridt videre og argumentere for, at det i Singapore ikke alene er i kraft af muligheden for *exit*, at åbne grænser bidrager til at

minimere gevinsterne ved modstand. Det samme gælder måske i forhold til dem, der bliver boende i Singapore. Som indbyggere i et kosmopolitisk finanscentrum har singaporeanere stort set fri adgang til information om verden og om Singapore selv – både i kraft af udenlandske nyhedsmedier og uafhængige lokale blogs og nyhedssites. Især blandt unge singaporeanere er resultatet, som man kunne forvente, en udpræget skepsis, hvis ikke direkte foragt, over for de PAP-kontrollerede medier.

Heri er det oplagt at se en kilde til mobilisering mod PAP-regimet. Denne fortolkning modsiges imidlertid af det seneste parlamentsvalg, hvor det netop var de unge vælgeres opbakning, der sikrede PAP's overvældende sejr. Man må derfor overveje en anden mulighed – nemlig at den fri adgang til information tværtimod bidrager til at stabilisere PAP-regimet, i og med at den minimerer de 'bevidsthedsmæssige' omkostninger ved et autoritært styre i forhold til et liberaldemokratisk. Takket være den fri adgang til information er singaporeanere stort set lige så kritiske og veloplyste som borgerne i liberaldemokratiske samfund, og de kan derfor interagere med dem på lige fod – uden at være handicappede af uvidenhed og ideologisk naivitet. Hvis PAP's autoritarisme kan kaldes vegetarisk, er det derfor også i den forstand, at den er næsten smertefri på det bevidsthedsmæssige plan: Den forsøger ikke at hjernevaske borgerne, men giver dem rig mulighed for at distancere sig fra PAP's eget verdensbillede.

På den baggrund forekommer Slavoj Zizeks (1989) gamle tese om kynismen som nutidens karakteristiske form for ideologi betydeligt mere rammende i forhold til nutidens Singapore end hans tese om en autoritarisme baseret på asiatiske værdier. Hvis der er én ting, der kendetegner Singapores sociale medier og blogs, er det netop kynisme. Her udstilles uden skånsel PAP's arrogance, hykleri og fejltrin. Det er imidlertid karakteristisk, at PAP ikke griber ind over for den slags kritikere. Kun hvis de direkte opfordrer til opsætsighed eller (allerværst) ansører til had mellem racerne, gribes der ind.

Det kunne pege på, at kynismen ikke er farlig for PAP-regimet. Når man ser på diskrepansen mellem kritikken på de sociale medier og stemmeafgivningen ved det seneste valg, er det fristende at konkludere, at kynismen måske tværtimod er en central del af regimets ideologiske reproduktion. Den udbredte kynisme tillader singaporeanerne at erfare sig selv som selvstændigt tænkende mennesker, der distancerer sig fra PAP's verdensbillede, samtidig med at de i praksis (i deres stemmeafgivning og politiske (ikke-)aktivitet i det hele taget) fortsat handler i overensstemmelse med PAP-ideologiens centrale præmis: at uden PAP ville der ikke være noget Singapore, uden PAP ville Singapore ikke være andet end fattigdom og raceop-tøjer.

LITTERATUR

Boltanski, Luc og Eve Chiapello (1999) *Le nouvel esprit du capitalisme*. Paris: Gallimard.

Chan, Heng Chee (1971) *Singapore: The Politics of Survival*. Singapore: Oxford University Press.

Diamond, Larry (2012) 'China and East Asian Democracy. The Coming Wave', *Journal of Democracy* 23/1.

Duchâtel, Mathieu (2008) 'Singapore: The Chinese path to political reform?', *China Perspectives* 2008/1.

Fukuyama, Francis (1992) *The End of History and the Last Man*. London: Penguin,

Hungtington, Samuel (1991) *The Third Wave: Democratization in the Twentieth Century*. Norman: University of Oklahoma Press.

Kahn, Herman (1979) *World Economic Development. 1979 and Beyond*. London: Croom Helm.

Krastev, Ivan (2011) 'Paradoxes of the New Authoritarianism', *Journal of Democracy* 22/2.

Rasmussen, Annegrethe (2015) 'En truende udemokratisk kapitalisme', *Information* 10/1.

Thum, Ping Tjin (2014) 'The Old Normal is the New Normal'. I Low, Donald & Sudhir Va-

daketh: *Hard Choices. Challenging the Singapore Consensus*. Singapore: NUS Press.

Tu, Wei-Ming (1989) 'The Rise of Industrial East Asia', *Copenhagen Journal of Asian Studies* 4.

Zizek, Slavoj (1989) *The Sublime Object of Ideology*. London/New York: Verso.

Zizek, Slavoj (2015) 'Capitalism has broken free of the shackles of democracy', *Financial Times*.